

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr inż. Marcina Ryszarda Jakimiaka

pt.:

***„Kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej
w aspekcie rozwoju sieci drogowej”***

Recenzję opracowałem na podstawie zlecenia nr D-IM/531/os/2020 z dnia 30.06.2020 roku Przewodniczącego Rady Dyscypliny Inżynieria Mechaniczna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie prof. dr hab. Dariusza Andrejko.

Przewód doktorski został wszczęty uchwałą Rady Wydziału Inżynierii Produkcji UP w Lublinie dnia 19 maja 2017 roku w dziedzinie nauk rolniczych, dyscyplinie inżynieria rolnicza.

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska liczy 118 stron formatu A4, składa się z pięciu rozdziałów merytorycznych, wniosków i wykazu literatury. Zawiera również streszczenia w języku polskim i angielskim, spis tabel i rysunków oraz dwa załączniki. Praca zawiera także 13 rysunków oraz 7 tabel. Wykaz literatury składa się z 81 pozycji.

Ocena wyboru tematu i zakresu pracy

Transport samochodowy jest w Polsce podstawową gałęzią transportu lądowego i najszerszej stosowanym sposobem przemieszczania osób i ładunków. Szacuje się, że tym rodzajem transportu przewozi się ok. 70% pasażerów i ok. 80% towarów.

Z danych GDDKiA wynika, że w roku 2003 w Polsce było ok. 220 kilometrów dróg ekspresowych i ok. 400 kilometrów autostrad. Dzięki wykorzystaniu środków z budżetu Unii Europejskiej, pochodzących z polityki spójności, w roku 2019 długość

autostrad zwiększyła się do ok. 1700 kilometrów, zaś dróg ekspresowych do ok. 2450 kilometrów.

Według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 roku (Dz. U z dnia 25.09.2019r poz. 1819) docelowa sieć dróg ekspresowych w Polsce wyniesie 7890 kilometrów, w tym ok. 2100 kilometrów autostrad.

Jednakże planowanie i budowa nowych dróg, zwłaszcza szybkiego ruchu, obok niewątpliwych korzyści, ma także często negatywny wpływ m.in. na strukturę przestrzenną i produkcyjną terenów rolniczych. Choć badania w tym zakresie są prowadzone przez różne ośrodki naukowe (np. publikacje pracowników UWM w Olsztynie, AGH w Krakowie, PAN w Krakowie), to jednak każde opracowanie wnosi nowe elementy obejmujące specyfikę działalności rolniczej na terenach z budowaną drogą szybkiego ruchu. Tymi elementami są czynniki przyrodnicze, środowiskowe, gospodarcze i społeczne.

Dlatego też podjęcie przez Doktoranta bardzo istotnego problemu w aspekcie braku wyczerpujących opracowań w tym obszarze uważam za cenne i właściwe. Na podkreślenie zasługuje fakt przeanalizowania przez Autora budowy inwestycji drogowej w naszym województwie tj. drogi S17 na odcinku Kurów-Lublin-Piaski, przebiegającej przez teren 10 gmin i Lublina. Przeprowadzona analiza uwzględnia specyfikę naszego regionu.

Dysertacja stanowi próbę stworzenia kompleksowego opracowania opisującego analizowany problem, z uwzględnieniem analizy kosztów i wyeliminowaniem lub ograniczeniem zbędnych nakładów oraz uwzględnieniem w procesie inwestycyjnym często pomijanych praw i interesów mieszkańców terenów zajmowanych pod budowę dróg. Dlatego pracę należy uznać za potrzebną i uzasadnioną nie tylko w aspekcie badawczym, ale także utylitarnym.

Biorąc pod uwagę wymienione uwarunkowania uważam, że zarówno temat pracy jak i jej zakres zostały wybrane zasadnie i dotyczą bardzo ważnej tematyki mieszczącej się także w zakresie inżynierii rolniczej.

Ogólna charakterystyka rozprawy

W pierwszym rozdziale rozprawy Autor scharakteryzował stan inwestycji drogowych w Polsce oraz opisał korzyści i problemy wynikające z ich rozwoju. Określił

cel i zakres rozprawy oraz scharakteryzował i opisał metodykę przeprowadzonych badań inwestycji drogowych.

Rozdział drugi rozprawy zawiera opis obiektu badań, wraz z podaniem danych liczbowych charakteryzujących strukturę gospodarstw rolnych i sieć dróg na terenie województwa lubelskiego. Ponadto w rozdziale zawarto opis wpływu inwestycji drogowych na obszary wiejskie w zakresie oddziaływania środowiskowego i społecznego.

W rozdziale trzecim przedstawiona została rola procesu scalania gruntów w kształtowaniu obszarów wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem tego procesu w zadaniach inwestycyjnych budowy dróg szybkiego ruchu i autostrad. Opiszano problemy wynikające z tzw. scalania okołoautostradowego, zwłaszcza problemy krajo-
brazowe, środowiskowe i społeczne.

Rozdział czwarty dysertacji zawiera ekonomiczną analizę kosztów inwestycyjnych, związanych z budową drogi ekspresowej S17 na odcinku Kurów-Lublin-Piaski. W analizie kosztów inwestycji uwzględniono koszty przygotowania, wykonania i utrzymania inwestycji, a także koszty prac nad scalaniem gruntów i ich zagospodarowania po scaleniu. Przedstawiono również uzasadnienie ekonomiczne procesu scalania, zakwalifikowanego jako jeden z elementów procesu inwestycyjnego budowy dróg i autostrad.

W rozdziale piątym Doktorant przedstawił i omówił wyniki badań, na podstawie których zaproponował modernizację aktualnie przyjętego procesu budowy dróg. Rozdział ten zawiera porównanie aktualnie obowiązującego i zmodernizowanego rozwiązania oraz uzasadnienie celowości wprowadzenia zaproponowanych zmian modernizacyjnych.

Rozdział szósty rozprawy zawiera sformułowane na podstawie wyników badań podsumowania i wnioski. Autor potwierdza osiągnięcie założonego celu rozprawy oraz potwierdza prawidłowość postawionych w rozdziale pierwszym hipotez, a także opisuje korzyści możliwe do uzyskania po wdrożeniu zmodernizowanego i zracjonalizowanego procesu w zakresie budowy dróg ekspresowych i autostrad. W rozdziale tym określono wymierne korzyści wynikające z budowy analizowanej drogi, przy zastosowaniu zmodernizowanego, zaproponowanego procesu inwestycyjnego. Na stronach 84-109 rozdziału szóstego pracy doktorant przedstawił projekt nowej ustawy o zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg ekspresowych i autostrad oraz o zmianie innych ustaw. Projekt ten wg opinii legislacyjnej dołączonej do

rozprawy jest zgodny z przyjętymi zasadami techniki prawodawczej i sporządzony został w sposób prawidłowy.

Ocena rozprawy

Tytuł rozprawy odpowiada jej treści, układ rozdziałów logiczny, rysunki i tabele wykonane są starannie i czytelnie. Postawione zadanie naukowe i sposób jego rozwiązania spełniają wymagania stawiane rozprawom doktorskim. Tematyka rozprawy jest aktualna, a postawiony problem badawczy bardzo istotny nie tylko z punktu widzenia nauki, ale także praktyki.

Wnioski pobadawcze są prawidłowe i logiczne, dowodzą, że doktorant zrealizował założony cel rozprawy.

Jednakże – moim zdaniem - rozprawa posiada pewne mankamenty i usterki, z których niektóre mają charakter dyskusyjny. Dlatego chciałbym przedstawić Autorowi kilka uwag natury ogólnej, szczegółowej i redakcyjnej, do których należą:

- 1) Tematyka rozprawy znacznie wykracza poza zakres dyscypliny „inżynieria rolnicza”. Zawiera wiele elementów wchodzących m.in. w obszar nauk prawnych, społecznych czy też ekonomicznych.
- 2) Brak wyraźnego rozgraniczenia pomiędzy obszarami nauki ujętymi w rozprawie, nie wyeksponowano części pracy związanej z inżynierią rolniczą.
- 3) Dla osób czytających pracę, a nie mających podstawowej wiedzy o problemach budowy dróg na terenach wiejskich praca wydaje się być w dużej części trudna do zrozumienia. Doktorant w rozprawie przedstawił – moim zdaniem – bardzo dużo informacji, które można było zamieścić w sposób bardziej uporządkowany i łatwiejszy do przyswojenia.
- 4) Bardzo skomplikowany jest opis metodyki badawczej. Jest bardzo lakoniczny i mało czytelny. Nie jest także uporządkowany opis przyjętych metod analizujących wyniki badań. Również sformułowane wnioski przedstawiono w sposób wymagający wiedzy z obszaru nauki wykraczającego poza inżynierię mechaniczną.
- 5) Na str. 77 podano kwoty stanowiące oszczędności możliwe do uzyskania po wdrożeniu modernizacji obowiązującej ustawy. Kwoty te wynikają z oszczęd-

ności na kosztach przygotowania i realizacji odcinka drogi S17, a także jej utrzymania. Są to kwoty hipotetyczne i podawanie ich z dość dużą dokładnością nie jest – moim zdaniem uprawnione.

- 6) Praca uwzględnia oddziaływanie odcinka drogi S17 na obszary wiejskie w zakresie społecznym, krajobrazowym i środowiskowym w gminach województwa lubelskiego. Ale uważam, że oddziaływania te różnią się od oddziaływań inwestycji drogowych realizowanych w innych obszarach wiejskich w Polsce z uwagi na ich specyfikę i uwarunkowania.
- 7) Uważam, że w pracy należało bardziej rozbudować zagadnienia związane z inżynierią ekologiczną.

Usterki edytorskie poprawiono w tekście pracy.

Pomimo wymienionych usterek należy uznać, że problematyka przedstawionej do recenzji rozprawy jest oryginalna i atrakcyjna pod względem poznawczym, a wymienione i inne niedociągnięcia nie wpływają istotnie na merytoryczną wartość rozprawy, gdyż mają charakter dyskusyjny i porządkowy. Powinny jednak zostać usunięte podczas przygotowywania rezultatów rozprawy do publikacji.

Doktorant podczas realizacji rozprawy wykazał się przygotowaniem do pracy naukowej, a recenzowana rozprawa jest rozwiązaniem problemu istotnego dla nauki i praktyki.

Realizacja przyjętego planu badań i uzyskane wyniki pozwoliły Autorowi na sformułowanie bardzo istotnych wniosków mogących stanowić podstawę do dalszych prac w badanym obszarze. Wnioski pobadawcze są prawidłowe i logiczne, dowodzą, że Doktorant zrealizował założony cel rozprawy.

Wniosek końcowy

Rozprawę doktorską Pana mgr inż. Marcina Jakimiaka p.t. "Kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej w aspekcie rozwoju sieci drogowej" oceniam pozytywnie i stwierdzam, że w świetle obowiązującej ustawy o tytule naukowym i stopniach naukowych odpowiada ona warunkom stawianym rozprawom doktorskim i może być dopuszczona do dalszych etapów przeprowadzanego przewodu doktorskiego.

